

LILLESAND KOMMUNE SEKTOR FOR TEKNISKE TJENESTER
Postboks 23
4791 Lillesand

Saksbehandler:
Cecilie Haraldstad Moen

Inspeksjonsrapport

Inspeksjon ved Fossbekk avløpsanlegg, Lillesand kommune

Kontrollnummer: 2020.054.I.FMAG

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:

Steinar Eberg
Tarjei Moi
Arne Myrland
Lene Jacobsen

Fra Fylkesmannen i Agder:

Cecilie H. Moen
Ole Martin Aanonsen
Lena Helvik

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Fossbekk renseanlegg - Lillesand kommune den 13. februar 2020. Sluttmøte ble gjennomført den 14. februar. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Fylkesmannen i Agder avdekket 6 avvik og ga 2 anmerkninger under inspeksjonen.

Avvik:

1. Fossbekk renseanlegg overholder ikke rensekravene fastsatt i gjeldende utslippstillatelse.
2. Lillesand kommune har ikke overholdt tidsfrist for å oppnå sekundærrensekravet.
3. Lillesand kommune sin risikovurdering for Fossbekk avløpsanlegg er ikke tilstrekkelig.
4. Lillesand kommune sin oversikt over ansvarsfordeling i avløpssektoren er mangelfull.
5. Lillesand kommune har ikke fulgt opp kravet om resipientundersøkelse.
6. Fossbekk renseanlegg har lagret kjemikalier på en uforsvarlig måte.

Anmerkninger:

1. Lillesand kommune har ikke tilfredsstillende oversikt over relevante rutiner for annullering av prøver.
2. Lillesand kommune sin definisjon av avvik kan forbedres.

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 4 og utover i rapporten. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

18. mars 2020	Cecilie H. Moen	Ole Martin Aanonsen
dato	kontrollør	seniorrådgiver

Fylkesmannen i Agder

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: LILLESAND KOMMUNE SEKTOR FOR TEKNISKE TJENESTER	
Organisasjonsnr.: 997482328	Eies av:
Bransjenr. (NACE-kode): 84.130 - Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked	

Kontrollert enhet

Navn: Fossbekk renseanlegg	Anleggsnr.: 4215.0030.01
Kommune: Lillesand	Fylke: Agder
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 20. september 2012	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Fylkesmannens regionale tilsynsaksjon rettet mot avløpsanlegg med utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelse med samlet utslipp større enn eller lik 2000 pe til ferskvann eller elvemunning, eller større utslipp enn 10 000 pe til sjø.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll inkl. miljørisikovurdering og avviksbehandling
- Prosess og rensutstyr
- Utslipp til vann
- Kjemikalier
- Handlingsplaner (hovedplan og saneringsplan)
- Plan for oppgradering/ev. nytt renseanlegg

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Lillesand kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saken, må Lillesand kommune innen 15. juni 2020 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Gjennomføringen av tiltakene kan bli fulgt opp ved ny kontroll.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (fmavpost@fylkesmannen.no) til Fylkesmannen i Agder v/Cecilie H. Moen.

4. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 29. januar 2020. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Fylkesmannen i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Lillesand kommune bli ilagt et gebyr på kr 49 200,- for inspeksjonen ved Fossbekk renseanlegg, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8. Dette tilsvarer gebyrsats 5 for flerdagstilsyn. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen i Agder. Fylkesmannen vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

5. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Agder (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Fossbekk renseanlegg overholder ikke rensekravene fastsatt i gjeldende utslippstillatelse.

Avvik fra:

Utslippstillatelsen punkt 4.2.1 - Rensekrav for Fossbekk renseanlegg.

Kommentarer:

Tillatelsen stiller rensekrav til Fossbekk renseanlegg. I henhold til tillatelsen skal renseseffekten for fosforfjerning gi en rensesgrad på minst 90%, og for BOF₅ er grenseverdien 51 mg/ som årsmiddel og maksimal tillatt verdi er 78 mg/l.

Under tilsynet fikk vi fremlagt analyseresultatene fra 2019. Resultatene var tilfredsstillende for fosfor, men ikke for organisk stoff målt som BOF₅. Innsendte egenkontrollrapporter fra kommunen har vist gjentatte overskridelser for organisk stoff de siste årene. Slik vi oppfattet situasjonen, har kommunen flere prosjekter på gang for å bedre situasjonen, blant annet et pågående prosjekt for å få ned organisk stoff i rejektvannet. I tillegg har kommunen en plan om å oppdatere renseanlegget for å overholde kravet om sekundærrensing inntil nytt renseanlegg er på plass. Det er usikkert både hvilket alternativ kommunen vil velge og når en avklaring vil foreligge.

Avvik 2

Lillesand kommune har ikke overholdt tidsfrist for å oppnå sekundærrensingskravet.

Avvik fra:

Utslippstillatelsen pkt. 4.2.3 – Plan for å oppnå sekundærrensingskravet.

Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 14-6

Kommentarer:

I henhold til tillatelsen fra 2012 skal kommunen utarbeide en plan for hvordan de vil oppfylle sekundærrensingskravet innen år 2020. Dette basert på prognoser fra statistisk sentralbyrå, som antok at befolkningstallet i Lillesand kommune trolig vil stige med 25% innen år 2020.

I forkant av tilsynet fikk vi oversendt en projektskisse for sekundærrensing utarbeidet av Asplan Viak i 2019. Det er to løsninger som peker seg ut som aktuelle for å oppnå kravet til sekundærrensing. Den ene er basert på ombygning av sedimenteringsbassenget til biotrinnsanlegg, og den andre at det bygges et nybygg for som biotrinnsanlegg. Planen er å ha ferdig biotrinnsanlegget i 2023.

Under tilsynet drøftet partene hvorvidt kravet i tillatelsen medfører krav om å ha ferdig en plan for utbygging eller en faktisk utbygging innen 2020. Fylkesmannen viser til tillatelsen, hvor det er gitt krav om at plan for oppgradering skulle vært ferdig 31.12.2013 og utbyggingen i 2020. Kommunen har slik sett ikke oppfylt krav om sekundærrensing innen 2020.

Avvik 3

Lillesand kommune sin risikovurdering for Fossbekk avløpsanlegg er mangelfull.

Avvik fra:

Utslippstillatelsen pkt. 10.1 – Risikovurdering

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5, annet ledd nummer 6 og 8.

Utslippstillatelsen pkt. 4.3.2 - Utslipp fra overløp på transportsystemet

Utslippstillatelsen pkt. 4.3.3 - Påslipp til avløpsnett

Kommentarer:

I henhold til tillatelsen skal det utarbeides en klimatilpasset risikovurdering av avløpssystemet, herunder identifikasjon av farer, mulige hendelser og konsekvenser. Kravet til å kartlegge farer og problemer fremkommer også i internkontrollforskriften. En risikovurdering skal foretas regelmessig og oppdateres ved endringer i drift og annet som kan påvirke vurderingen.

Risikovurderingen skal vurdere alle forhold ved avløpsanlegget. Dette omfatter blant annet tanklagring, lagring av andre kjemikalier, installerte overløp, pumpestasjoner, ledningsnett, renselanlegg, påslippspunkter osv. Punkt 4.3.3 i tillatelsen konkretiserer i tillegg at kommunen skal risikokartlegge virksomheter med påslipp til det kommunale avløpsnett, og punkt 4.3.2 spesifiserer at kommunen skal vurdere hvert av sine overløp med hensyn på viktighet og risiko samt sette det i et risikoklassifiseringssystem

Fylkesmannen viste under tilsynet fram Norsk Vann sin rapport 197/2013 som eksempel på en veileder som gir en god oversikt over metodikk ved utarbeidelse av en ROS-analyse og aktuelle tema som bør inngå i en risikovurdering ved kommunale avløpsanlegg.

- a) Lillesand kommune har ikke foretatt systematisk gjennomgang av risikovurderingen og mangler en oppdatert risikovurdering.

Under tilsynet fikk vi fremlagt en risikovurdering fra 2011 for avløpsanlegget. Det var usikkert hvorvidt risikomomenter i vurderingen var overført til en handlingsplan eller fulgt opp på annen måte. Videre fikk vi opplyst at kommunen er i gang med utarbeidelse av en ROS-analyse for drikkevannforsyningen i kommunen. Planen er å fortsette med avløpssektoren når ROS-analysen for drikkevannforsyningen er klar.

- b) Lillesand kommune sin risikovurdering av overløp i pumpestasjoner og på ledningsnett er mangelfull.

Kommunen vurderer alle overløp er som like viktige. På tilsynet fikk vi opplyst at kommunen ikke har foretatt en skriftlig risikovurdering av sine overløp eller kartlegging av kummer. Det foreligger ingen skriftlig prioritering av overløpene.

- c) Risikovurderingen mangler vurdering av kjemikalielagring.

Under befaringen ble det observert en dunk med saltsyre stående midt på gulvet i et verkstedlokale. Vi fikk opplyst at Fossbekk renseanlegg ikke har en egnet tilordnet plass for lagring av kjemikalier. Kjemikalielagring er heller ikke en del av risikovurderingen fra 2011. Se også avvik 6.

d) Risikovurderingen mangler vurdering av tanklagring av kjemikalier.

Risikovurderingen fra 2011 omfatter ikke vurderinger knyttet til tanklagring av kjemikalier. Tank for fellingskjemikalier er lokalisert på utsiden, like ved en passasje som mange bruker når de går forbi bygget. Påfyllingsanordningen er under lokk, men mangler mulighet for låsing. Miljørisikovurderingen skal dekke alle sentrale områder av virksomheten som utgjør en miljø-/utslippsfare. Fylkesmannen mener derfor tanklagingen bør være inkludert i risikovurderingen.

e) Lillesand kommune sin vurdering av virksomheter med påslipp til det kommunale nettet er mangelfull.

Lillesand kommune har kjennskap til hvilke virksomheter som har påslipp til kommunalt nett, men det framstår ikke som om dette er systematisk gjennomgått og risikovurdert med påfølgende vedtak om påslippstillatelse. Under tilsynet opplyste kommunen at Gorine's har fått påslippstillatelse og at Slakter Eide trolig har en eldre påslippstillatelse. Videre fikk vi opplyst at kommunen er i dialog med Fiven omkring virksomhetens påslipp til kommunalt nett, men at det foreløpig ikke er gitt påslippstillatelse. Avfallsdeponiet på Knudremyr og andre virksomheter har ikke påslippstillatelse.

Avvik 4

Lillesand kommune sin oversikt over ansvarsfordeling i avløpssektoren er mangelfull.

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5, annet ledd nummer 5.

Kommentarer:

I henhold til internkontrollforskriften skal virksomheter ha en skriftlig oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt.

Under tilsynet kom det frem at kommunens utøvelse av myndigheter og plikter etter forurensningslovens kapittel 4 med tilhørende forskrifter, jamfør forurensningsforskriften kapittel 12, 13, 14, 15 og 15A er uklar. Etter siste omorganisering i Lillesand kommune er ansvaret for utøvelse av forurensningsmyndighet, oppfølging av tillatelse, rapportering og utarbeidelse av planverk innen avløpssektoren fordelt på tre enheter uten at ansvarsfordelingen synes å være tydelig avklart og/eller praktisert innad i organisasjonen. Det framstod som uklart hvem som er ansvarlig for å følge opp utslippstillatelsen fra Fylkesmannen.

Lillesand kommune kunne ikke redegjøre for et tydelig og fullstendig delegeringsvedtak som definerer hvordan kommunens plikter og oppgaver skal løses og hvem som har delegert myndighet.

Avvik 5

Lillesand kommune har ikke fulgt opp kravet om resipientundersøkelse.

Avvik fra:

Utslippstillatelsen punkt 12 – Resipientundersøkelse og overvåkning

Kommentarer:

I henhold til utslippstillatelsen skal kommunen regelmessig utføre undersøkelser og overvåkning av de vannforekomster som berøres av avløpsvannet. Overvåkingen skal som et minimum foretas hvert fjerde år og gjennomføres etter de standarder som kreves etter forurensningsforskriften § 14-9.

Under tilsynet kom det frem at siste resipientundersøkelse ble gjennomført i 2012. I etterkant av tilsynet har vi fått oversendt en del informasjon som gjelder prøvetaking i forhold til resipient. Dokumentasjonen viser at det i mai, juni, juli og august tas prøver som analyseres for blant annet tot-P, tot-N, oksygen og termotolerante koliforme bakterier (TKB). Disse undersøkelsene vurderes å være badevannsundersøkelser og er ikke tilfredsstillende i henhold til forskriften.

Miljødirektoratets veileder «M-997/2018 – Eksempelsamling for tiltaksorientert overvåking» beskriver hva en resipientundersøkelser skal inneholde for være tilstrekkelig i forhold til nødvendig omfang og kvalitet. Veilederen er vedlagt inspeksjonsrapporten.

Avvik 6

Fossbekk renseanlegg har lagret kjemikalier på en uforsvarlig måte.

Avvik fra:

Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 7
Internkontrollforskriften § 5, annet ledd nummer 6

Kommentarer:

I henhold til regelverket skal virksomheter som oppbevarer og bruker kjemikalier vise aktsomhet. Kjemikalier skal lagres på en slik måte at de ikke medføre risiko for helse og miljø. Miljøfarlige kjemikalier skal i utgangspunktet ikke lagres i et rom som har kobling til avløpssystemet, da lekkasje på grunn av en evt. ulykkeshendelse kan medføre uønskede konsekvenser for renseprosessen eller utslipp til ytre miljø.

Under befaringen ble det observert en dunk med saltsyre stående midt på gulvet i et verkstedlokale. Verkstedet hadde et gulvsluk like i nærheten av dunken, og det var ikke egnet oppsamlingsarrangement under dunken. Vi fikk opplyst at Fossbekk renseanlegg ikke har en egen tilegnet plass for lagring av kjemikalier. Kjemikalielagring er heller ikke en del av risikovurderingen jf. avvik 3.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Lillesand kommune har ikke tilfredsstillende oversikt over relevante rutiner for annullering av prøver.

Kommentarer:

Under tilsynet kom det fram at kommunen ikke har egnet rutiner for vurdering og annullering av prøveresultater. Det er Driftsassistansen i Aust-Agder og Telemark som gjør disse vurderingene for kommunen. Vi mener det viktig for kommunen å ha eierskap til vurderingene som gjøres og være enig i vurderingen som f.eks. gjelder annullering av prøver.

Anmerkning 2

Lillesand kommune sin definisjon av avvik kan forbedres.

Kommentarer:

Vi fikk opplyst under tilsynet at Lillesand kommune har et system for avvikshåndtering, men at dette ikke er spesielt godt tilpasset avløpssektoren. Fossbekk avløpsanlegg har derfor sitt eget system som brukes. Vi oppfattet at det var varierende hva som ble lagt inn i systemet og definisjonen på avvik var noe utydelig. Et godt avvikssystem er avhengig av at avvik er definert av organisasjonen, slik at kommunen kan sammenligne ulike avvik, og det blir tydelig hva som krever videre oppfølging.

8. Andre kommentarer

På sluttmøte etter tilsynet ble det påpekt at det ikke var tatt analyser av tungmetallene arsen, kadmium, krom, kobber, kvikksølv, bly, nikkel og sink jf. punkt 11 i tillatelsen. I vårt arkivsystem har vi funnet en henvendelse fra Lillesand kommune datert 25.11.2015 hvor kommunen søker om at kravet til prøvetaking av tungmetaller bortfaller. I Fylkesmannens tilbakemelding datert 10.02.2016 aksepterer vi kommunens beregning av maks tilført PE til Fossbekk rensanlegg og frafaller foreløpig kravet om analyser av tungmetaller. Vi forholder oss dette og vil inntil videre ikke kreve analyseprøver av tungmetaller i utslippsvannet.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Fylkesmannen